

แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ Cultural Attraction Map of Pak Nam Pho, Nakhon Sawan Province Area

วิรัช กาฬภักดี¹ เยาวเรศ กาฬภักดี² จักรพันธ์ จันทร์เขียว³ มัจรี สุพรรณ⁴

Wiruch Karapukdee, Yaowares Karapukdee, Jakaphun Junkhiew, Matjaree Suphan

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน จำนวน 6 คน และตัวแทนประชาชนในพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 20 ชุมชน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึก จัดประชุมตัวแทนชุมชน สัมภาษณ์ วิเคราะห์ จำแนกหมวดหมู่ สร้างข้อสรุป และดำเนินการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) รายการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพมีจำนวนทั้งสิ้น 24 รายการ จำแนกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทวัฒนธรรมและประเพณี 10 รายการ ประเภทประวัติศาสตร์ จำนวน 13 รายการ และประเภทชุมชน จำนวน 1 รายการ 2) ได้แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของ 3 ภาคหลัก ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน และชุมชน

คำสำคัญ (Keywords) : แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม; ปากน้ำโพ; จังหวัดนครสวรรค์

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study Cultural Attractions in Pak Nam Pho subdistrict Nakhon Sawan province. 2. to make a cultural attraction map of this subdistrict. It was qualitative research by the participatory action. The sample of this study consisted of six members from government agencies and private sector group, and 20 community representatives. The sample members were selected through a purposive sampling technique. The in-depth interviews were employed. There were a meeting of community representatives, area surveys, analyses, classifications, conclusions, and cultural attraction mapping.

Received: 2024-06-27 Revised: 2024-07-13 Accepted: 2024-07-16

¹ คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Administration and Management, Chaopraya University. E-mail: Wiruch.k@cpu.ac.th

² คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Administration and Management, Chaopraya University. E-mail: Yaowares.k@cpu.ac.th

³ คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Administration and Management, Chaopraya University. E-mail: jakaphun.j@cpu.ac.th

⁴ คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Administration and Management, Chaopraya University. E-mail: matjaree.s@cpu.ac.th

The result showed the following. 1) List of cultural attractions in Pak Nam Pho subdistrict had a total of 24 programs, classified as cultural attractions with 10 programs in the culture and tradition category, 13 programs in the historical category, and 1 program in the community category. 2) The cultural attraction map, in Pak Nam Pho subdistrict, Nakhon Sawan province, resulted from the cooperation of 3 main partners: government agencies, private sector, and community groups.

Keywords: Cultural Attraction Mapping; Pak Nam Pho; Nakhon Sawan Province

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างรายได้และทำให้เกิดการพัฒนาตามห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวทั่วประเทศ (กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2565: 3) ประเทศไทยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเน้นความยั่งยืน มีการผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และความเป็นไทยเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ประเทศไทยมีจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ยาวนาน มีคุณค่าต่อการสืบทอด การนำจุดเด่นต่าง ๆ มาเล่าเรื่อง (Story Telling) ถือเป็นเครื่องมือในการสร้างความน่าสนใจ และเป็นที่ยึดจึก รวมถึงยังช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่และชุมชน จากการสำรวจนักท่องเที่ยวทั่วโลกโดย Sustainable Travel Study 2022 ของ Expedia Group และ Wakefield Research พบว่า นักท่องเที่ยวที่ใช้เกณฑ์เรื่องความยั่งยืนเป็นเรื่องหลักในการตัดสินใจท่องเที่ยวมีสูงถึง 90% ให้ความสำคัญกับท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สนใจวัฒนธรรมท้องถิ่น (อมรินทร์ ทวี, 2566) และสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้ศึกษาธุรกิจท่องเที่ยวหลังวิกฤติ COVID-19 พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชน เป็นเทรนด์ใหม่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูงสุดในปี 2565 ด้วยตัวเลขเติบโตสูงถึง 155% สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 220 ล้านบาท สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพและรายได้สู่ชุมชน ลดความยากจน และความเข้มแข็งยั่งยืนของเศรษฐกิจในพื้นที่ (สยามรัฐ, 2566)

เมืองนครสวรรค์ หรือที่เรียกกันว่า เมืองปากน้ำโพ นั้น เป็นเมืองที่มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในนามว่า “เมืองปากน้ำโพ” ซึ่งจากความเป็นมาในแต่ละยุคนั้นทำให้ทิ้งร่องรอยของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ประเพณีที่งดงาม ที่สืบทอดมาเป็นเวลานานมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีปรากฏชัดเจน วิถีชีวิตของชาวจังหวัดนครสวรรค์ได้มีวิวัฒนาการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และเนื่องจากประชากรของชาวจังหวัดนครสวรรค์มีหลายเชื้อชาติประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดจึงมีแบบอย่างตามเชื้อชาตินั้น ๆ และนำมาผสมกลมกลืนกันเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัด นอกจากนั้นจังหวัดนครสวรรค์ เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในฐานะเมืองชุมทางธุรกิจของภาคเหนือตอนล่าง และประตูสู่ภาคเหนือตอนบน เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และน่าสนใจหลายแห่ง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน วัดวาอาราม หรือสิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ถือเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมสู่ภาคเหนือ มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางรถยนต์และรถไฟมีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และเส้นทางมาตรฐานหลายสาย ทำให้การเดินทางภายในจังหวัด จังหวัดใกล้เคียงและกรุงเทพมหานครเป็นไปโดยสะดวก (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2564: 1)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่จะนำมาใช้ในการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อยู่ในพื้นที่ตำบลปากน้ำโพ การศึกษาคุณค่า ตลอดจนการจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปากน้ำโพ ตามแนวคิดในการจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (Cultural Map) (ศศิธร โตวินัส, 2554: 14-18) เพื่อที่จะนำแผนที่วัฒนธรรมดังกล่าวไปใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนและผู้สนใจเพื่อให้เกิดการนำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมาพัฒนาให้เกิดคุณค่า และมูลค่าในการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สามารถสร้างพลังเกาะเกี่ยวทางสังคม และชุมชนสามารถนำเป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research; PAR) ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามแนวคิดแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ ชิตาวีร์ สุขคร (2562: 1-7) ซึ่งแยกออกเป็น 1) ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี 2) ประเภทประวัติศาสตร์ และ 3) ประเภทชุมชน และจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามแนวคิดการจัดทำแผนที่วัฒนธรรม

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย และประชาชนในพื้นที่ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประชากรของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขานครสวรรค์, ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครสวรรค์, วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ และเทศบาลนครนครสวรรค์ กลุ่มภาคเอกชน ได้แก่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์, สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 6 คน และตัวแทนประชาชนในพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 20 ชุมชน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่การศึกษาวิจัยในตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่าง เดือนธันวาคม 2565-ธันวาคม 2566

2. เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวางจุดพิกัดแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ Google Maps

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ

3.2 จัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มประชาชนในพื้นที่ ในการค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ

3.3 นักวิจัยได้จัดการประชุม เพื่อค้นหาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและการปักหมุดแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ

3.4 การสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้แบบสำรวจรายการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.5 การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ เชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.6 การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เฉพาะเรื่องที่ต้องการรายละเอียด หรือประเด็นที่ต้องการความคิดเห็น

3.7 ลงพื้นที่บันทึกภาพถ่าย ภาพถ่าย 360 องศา วิดีโอ และปักหมุดตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อนำข้อมูลไปสร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการร่วมกันวางจุดปักหมุดแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ Google Maps ประกอบกับ การวิเคราะห์บริบททั่วไปจากเอกสารและสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์นั้น ผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี

1.1 งานสมโภชศาลหลักเมืองนครสวรรค์

งานสมโภชศาลหลักเมืองนครสวรรค์จัดตรงกับงานวันสงกรานต์ของทุกปี สาระของการจัดงานคือจัดพิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง จัดเครื่องเซ่นไหว้ กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง และการชมหนังกลางแปลง การแสดง ดนตรี ร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง และกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมก่อเจดีย์ทราย เป็นต้น

1.2 งานสงกรานต์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา ในเทศกาลสงกรานต์

งานสงกรานต์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา ในเทศกาลสงกรานต์ จัดขึ้นทุกวันที่ 19 เมษายนของทุกปี โดยจะมีการอัญเชิญองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ เข้าขบวนแห่ไปตามถนนสายต่างๆ เพื่อให้พี่น้องประชาชนได้สักการบูชา และสงกรานต์ เพื่อเป็นสิริมงคลในเทศกาลตรุษสงกรานต์ โดยจัดงาน ณ ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา

1.3 งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู

งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู จัดขึ้นในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี สาระของงานคือการจัดงานทำบุญ จัดเครื่องไหว้ และอัญเชิญเจ้าพ่อเข้าขบวนแห่มา ณ บริเวณศาลเจ้าชั่วคราว ข้างธนาคารกรุงไทย

จำกัด ถ.โกสีย์ (สาขานครสวรรค์) ให้ประชาชนได้สักการบูชา มีการรับประทานอาหารร่วมกันเพื่อเป็นสิริมงคล การประมูลของและวัตถุมงคลต่างๆ ของเจ้าพ่อกวอนอุ ในงานมีอุปการจีน (จั่ว) สมโภชตลอดงาน

1.4 งานเทศกาลสารทจีนและทิ้งกระจาด

งานเทศกาลสารทจีน จัดขึ้นในช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี สารของงานคือ การจัดการไหว้เจ้า มีงานจั่วทั้งหมด 3 วัน 3 คืน สำหรับทิ้งกระจาด จะจัดขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคม โดยจะมีการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับวิญญาณที่ไม่มีญาติ แจกข้าวของทำทานให้กับประชาชนทั่วไป โดยจัดงาน ณ ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่หน้าผา

1.5 งานเทศกาลไหว้พระจันทร์และคัดเลือกองค์สมมุติเจ้าแม่กวอนอิม

จัดขึ้นในช่วงเดือนกันยายนของทุกปี วันไหว้พระจันทร์ เป็นประเพณีที่ชาวจีนถือปฏิบัติสืบต่อกันมานานนับพันปี วันไหว้พระจันทร์เป็นวันที่พระจันทร์ส่องแสงงดงามที่สุดและเต็มดวงที่สุด ชาวจีนจึงให้พระจันทร์เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม เป็นสื่อกลางของการคิดถึงซึ่งกันและกัน

การสืบสานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ หนึ่งในกิจกรรมงานประเพณีที่สำคัญ คือ การคัดเลือกองค์สมมุติเจ้าแม่กวอนอิม ซึ่งกำหนดจัดกิจกรรมในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 หรือ “วันไหว้พระจันทร์” ของทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตัวแทนของเทพในการเข้าร่วมขบวนแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ปากน้ำโพ โดยจัดงาน ณ ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา

1.6 งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่ทับทิม

งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่ทับทิม จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี สารของงานคือ การจัดทำบุญ จัดเครื่องเซ่นไหว้ สักการบูชาของค์เจ้าแม่ ร่วมรับประทานอาหารเพื่อเป็นสิริมงคล การประมูลของและวัตถุมงคลต่างๆ ของเจ้าแม่ทับทิม โดยจัดงาน ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

1.7 งานฉลองเทศกาลตรุษจีน

งานฉลองเทศกาลตรุษจีน จัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ช่วงเวลาจัดงานจะตั้งศาลเจ้าชั่วคราวไว้ที่บริเวณริมแม่น้ำ (ต้นแม่น้ำเจ้าพระยา) และอัญเชิญเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ จากศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา และเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ จากศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ มาประจำที่ศาลเจ้าชั่วคราวนี้ เพื่อให้ประชาชนได้สักการบูชา ชมการแสดงเชิดสิงโต เสือ และมังกร การแสดงเอ็งกอ การแสดงจั่ว และการแสดงอื่นๆ อีกมากมาย การออกบูทร้านค้า นอกจากนี้ยังมีการอัญเชิญเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ร่วมเข้าขบวนแห่รอบตลาด ไปตามถนนสายต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสักการบูชาทั้งกลางวัน และกลางคืน

1.8 ประเพณีการแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานฯ

ประเพณีการแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานฯ จัดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ของทุกปี โดยในงานมีการจัดงานแข่งขันเรือหลายประเภท เช่น เรือยาวใหญ่ 55 ฝีพาย เรือยาวกลาง 40 ฝีพาย เรือยาวเล็ก 30 ฝีพาย และเรือตะเข้พื้นบ้าน เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครสวรรค์ ณ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา หน้าศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ นอกจากนี้ภายในงานยังจัดให้มีการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้า OTOP พืช ผักผลผลิตทางการเกษตร มีการแสดงดนตรีจากศิลปินดังมากมาย

1.9 ประเพณีลอยกระทงกะลาสาย กะลาสี

ประเพณีลอยกระทงกะลาสาย กะลาสี จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี การลอยกระทงของชุมชนหน้าผา จ.นครสวรรค์ จึงมีเอกลักษณ์ เนื่องจากเป็นการลอยกระทงสายที่ทำมาจากกะลามะพร้าวซึ่ง

การลอยกระทงของที่นี่จะลอยพร้อม ๆ กันไป ทำให้เป็นสายอยู่กลางแม่น้ำเกิดเป็นภาพที่มีความสวยงาม นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น ชมการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น, การจำหน่ายสินค้าของคนในชุมชน, การประกวดนางนพมาศ และการออกร้านของเหล่าพ่อค้าแม่ค้าที่นำของดีมาขาย เป็นต้น โดยจัดงาน ณ บริเวณหน้าศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่หน้าผา

1.10 ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ยอดเขากบ วัดวรนาถบรรพต

ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ยอดเขากบ วัดวรนาถบรรพต จัดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี มีกิจกรรมการตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง ข้าวต้มลูกโยน โดยพระสงฆ์เดินลงบิณฑบาตจากยอดเขา ลงบันไดนาค ผ่านเส้นทางบริเวณหน้าอาคารเทศบาลนครนครสวรรค์ ไปจนถึงวัดวรนาถบรรพต พระอารามหลวง มีขบวนแห่สวยงามจากการร่วมมือของชุมชน ประชาชน พร้อมใจกันส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่น

2. ประเภทประวัติศาสตร์

2.1 บ้าน 120 ปี วิถีไม้สักไทย

เป็นบ้านไม้สักทองขนาดใหญ่ 2 ชั้น จัดสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2441 โดยได้สร้างบ้านพักให้ Mr.A.W.Cooper ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานป่าไม้ภาค มณฑล นครสวรรค์ (คนแรก) ลักษณะเป็นเรือนไม้สักขนาดใหญ่ ยกใต้ถุนสูง รูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกหลังคาทรงปั้นหยา มีมุมนาดหน้า เป็นหลังคาจั่วที่หน้าจั่วประดับรูปตรารัชกาลที่ 6 เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยในอดีตเป็นมูลค่ามหาศาล เนื่องจากเป็นสถานที่เก็บเงินค่าภาคหลวง ในการส่งออกไม้สักไปยังต่างประเทศ

2.2 พาสาน

เป็นแลนด์มาร์คใหม่บริเวณเกาะยม จุดกำเนิดแม่น้ำเจ้าพระยา สร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ กระตุ้นเศรษฐกิจในปากน้ำโพ ตัวแบบของอาคารพาสานเป็นเส้นสายโค้งมาบรรจบกันเปรียบเสมือนการรวมตัวของสายน้ำ ในปัจจุบันกำลังเตรียมดำเนินการเพิ่มเติมภายในตัวอาคาร ทั้งในส่วนของการแสดงข้อมูลประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม อีกทั้งการติดตั้งระบบมัลติมีเดีย แสง สี เสียงที่สวยงาม

2.3 สะพานเดชาดิวงศ์

เป็นสะพานที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย กรมทางหลวงวางแผนสร้างข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อให้เป็นประตูสู่ภาคเหนือ เมื่อปี 2485 ซึ่งเป็นเหมือนประตูสู่ภาคเหนือที่สำคัญของประเทศไทย และยังเป็นจุดชมวิวแม่น้ำสองสีที่สวยงามที่สุดอีกแห่งหนึ่ง ชื่อของสะพานมาจากชื่อสกุลของพันตรี หม่อมหลวงกรี เดชาดิวงศ์ อธิบดีกรมทางหลวงในสมัยนั้น เนื่องจากเป็นสะพานเก่าแก่ที่มีการใช้งานมายาวนานกว่า 81 ปี เป็นแลนด์มาร์คอันโดดเด่นของตัวจังหวัดนครสวรรค์ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่ผู้คนนิยมมาชมวิวน้ำเจ้าพระยา

2.4 หอชมเมืองนครสวรรค์

มีลักษณะเป็นหอสถูป 32 เมตร เปิดให้บริการเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 เมื่อเข้าไปภายในจะพบชั้นต่างๆ ที่มี 10 ชั้นจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ ให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ชั้นที่ 1 เป็นพื้นที่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของจังหวัด มีร้านค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP ส่วนชั้นที่ 2 และ 3 แบ่งเป็นสองส่วน โดยมีร้านอาหาร เครื่องดื่ม ขนมหวาน Internet Cafe สำหรับชั้นที่ 4-9 เป็นบันไดเวียนขึ้นสู่ชั้นที่ 10 ซึ่งเป็นบริเวณดาดฟ้า สำหรับชมวิวดำเนินนครสวรรค์และอำเภอใกล้เคียงแบบ 360 องศา และสามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองนครสวรรค์ไปไกลกว่า 10 กิโลเมตร

2.5 อุทยานสวรรค์

เดิมเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ เรียกว่า หนองสมบุญ ในอดีตเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ใช้สำหรับการเกษตร ประมง และพักผ่อนหย่อนใจ ในปี พ.ศ. 2502 เทศบาลเมืองนครสวรรค์ ได้พัฒนาพื้นที่บริเวณหนองสมบุญ ให้เป็นสวนสาธารณะตั้งอยู่บนพื้นที่ 314 ไร่ จุดเด่นคือ มังกรสวรรค์ขนาดใหญ่ที่ตั้งตระหง่านอยู่ตรงกลาง รายล้อมด้วยมังกรขนาดเล็ก 4 ตัว หันหน้าไปคนละทิศ ที่ฐานวงกลมตกแต่งด้วยเมฆ มีศาลารอบ 4 หลัง และสะพานแบบสถาปัตยกรรมจีนสร้างขึ้นเพื่อ เป็นทางเดินเข้าไปยังมังกรสวรรค์เมื่อขึ้นไปยืนบนฐานมังกรเราจะได้เห็นบริเวณโดยรอบของอุทยานสวรรค์

2.6 ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

เป็นศาลเก่าของชาวจีนนครสวรรค์ ไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับการสร้างแต่มีหลักฐานที่สามารถจะบอกอายุของศาลแห่งนี้ได้ คือ “ระฆัง” ที่อยู่ในศาลเจ้าแห่งนี้ รอบๆ ตัวระฆังเขียนด้วยภาษาจีนว่า “นายหงเปี้ยว แซ่กู่” ได้นำมาจากตำบลแม่จิว อำเภอปทุมธานี เกษะโหล่ง สาธารณรัฐประชาชนจีนมาถวายไว้ที่ศาลเจ้าเทพารักษ์เพื่อเป็นระฆังประจำศาลประมาณปี พ.ศ. 2413 อันเป็นต้นรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 และได้มีการบูรณะอยู่อย่างต่อเนื่อง ภายในมีแท่นบูชาเทพยดาฟ้าดิน และที่ประดิษฐานองค์เจ้าพ่อเทพารักษ์ ด้านขวาเป็นเทพเจ้ากวณู ด้านซ้ายประดิษฐานองค์เจ้าแม่ทับทิมเทพเจ้าที่ผู้คนให้ความศรัทธา

2.7 ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ปากน้ำโพ

หรือศาลเจ้าแม่หน้าผา จากการสอบถามคนเก่าแก่ที่มีถิ่นพำนักอยู่ชุมชนบ้านหน้าผา คือนางเรไร รังสิภาพรกุล บอกว่าแต่เดิมนั้นตัวศาลทำด้วยไม้ 4 เสาอยู่ติดกับฝั่งแม่น้ำปิง เรียกว่าศาลเจ้าพ่อจ้อย เจ้าพ่อจ้อยอนุমানได้นำมาจะสร้างขึ้นก่อน พ.ศ.2444 ต่อมาได้มีการย้ายศาลมาอีกฝั่งหนึ่งของถนนโกสีย์ และได้มีการบูรณะอยู่อย่างต่อเนื่อง ศาลเจ้าที่เห็นปัจจุบันเป็นศาลเจ้าที่สร้างขึ้นใหม่ ในปี พ.ศ.2535 ภายในมีเจ้าแม่หน้าผาเป็นเทพประธาน เบื้องซ้ายประดิษฐานเจ้าพ่อกวณู เบื้องขวาประดิษฐานเจ้าแม่สวรรค์ และได้เชิญรูปเคารพเจ้าพ่อจ้อย เจ้าพ่อจ้อย และเทพเจ้าไฉเซ็งเอี้ยมาประดิษฐานในศาล

2.8 วัดวรนาถบรรพต

เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 109 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา ตั้งเมื่อ พ.ศ.1962 ในสมัยสุโขทัย ผู้สร้างคือ พญาบาลเมืองสร้างขึ้นเพื่ออุทิศแด่พญารามผู้น้องซึ่งได้สิ้นพระชนม์ในระหว่างทำศึกสงครามกับหัวเมืองฝ่ายใต้ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ วัดวรนาถบรรพตเดิมมีชื่อเรียกว่า “วัดกบ” หรือ “วัดเขากบ” เหตุที่มีชื่อเรียกเช่นนี้ก็เพราะเรียกตามชื่อของภูเขาซึ่งวัดนี้ตั้งอยู่เชิงเขากบ หรือมีชื่อเรียกตามหลักฐานในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยอีกชื่อหนึ่งว่า “วัดปากพระบาง”

2.9 วัดนครสวรรค์

เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 22 ไร่ 1 งาน 35 ตารางวา เดิมมีชื่อ วัดหัวเมือง เพราะในสมัยก่อนที่ตั้งของวัดอยู่ก่อนเข้าตัวเมืองมีหลักฐานว่า สร้างราวปี พ.ศ. 1972 แต่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้สร้าง ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อดุสิตสวรรค์ ซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นที่เคารพสักการะของชาวนครสวรรค์ และมีพระพุทธรูปเนื้อสัมฤทธิ์สมัยสุโขทัยปางมารวิชัยอีก 4 องค์ มีประวัติว่า หลวงหาญสงครามนำทัพจากค่ายจิระประวัติไปรบที่เมืองเชียงตุง พบพระพุทธรูปจึงนำมาถวายวัดนครสวรรค์นอกจากนี้ยังมีพระผู้ให้อภัยหรือพระสองพี่น้องที่มีตำนานเล่าขานถึงความแปลกที่พระทั้งสององค์หันหลังชนกัน

2.10 วัดศรีวังค์

เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างในสมัยปลายกรุงสุโขทัย ที่ดินที่ตั้งวัดทั้งบนเขาและที่ราบ ประมาณ 280 ไร่ วัดศรีวังค์มีอาคารและเสนาสนะที่สำคัญ ได้แก่ อุโบสถ สมเด็จพระพุทธโคดมจำลอง ศาลาพุทธาณูภาพ วิหารหลวงพ่อดุสิต และพระจุฬามณีเจดีย์ ที่เป็นปูชนียสถานสำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นองค์มหาเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองนครสวรรค์ ซึ่งสร้างในสมัยศตวรรษที่ 19 เป็นองค์เจดีย์ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนยอดเขาด้านในเจดีย์ มีทั้งหมดสี่ชั้น ชั้นแรกเป็นที่จุดธูปเทียนบูชา ชั้นที่สองจะมีรูปหล่อขนาดเท่าองค์จริงของพระเกจิอาจารย์ชื่อดังต่างๆ ชั้นที่สามด้านนอกมีรูปเหมือนของหลวงพ่อบุญรอด ผู้สร้างมหาเจดีย์ และเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองต่างๆ ส่วนชั้นสุดท้ายจะสามารถชมวิวด้านเมืองนครสวรรค์ที่สวยงาม

2.11 วัดโพธาราม

เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ สังกัดมหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัด มีเนื้อที่ 15 ไร่ 2 งาน 67 ตารางวา วัดโพธารามเป็นวัดโบราณ ไม่ปรากฏนามท่านผู้สร้างและไม่ปรากฏปีที่สร้าง เป็นวัดที่มีสำนักเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งนักธรรมและบาลี ซึ่งเป็นสำนักเรียนดีเด่นและตัวอย่าง บริเวณวัดมีความสวยงามเป็นระเบียบ มีพระประธานในอุโบสถ ปางมารวิชัย สร้างด้วยทองเหลือง มีพระนามเรียกว่า “พระโพธารามชินราช” สร้างขึ้นที่วัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2456 โดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ม.ร.ว.เจริญ อิศรางกูร) พร้อมเจ้าคณะมณฑลนครสวรรค์สมัยที่ดำรงสมณศักดิ์ที่พระพิมลธรรมเป็นผู้ดำเนินการหล่อขึ้นพร้อมกับพระอัครสาวก

2.12 วัดไทรใต้

เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งขึ้นเมื่อราว พ.ศ.2350 อยู่บนที่ราบสูงเชิงเขา ติดริมแม่น้ำปิง เดิมชื่อวัดไทรทอง ต่อมามีการสร้างวัดทางทิศเหนือของวัดไทรทอง ชื่อว่า วัดไทรเหนือ วัดไทรทองจึงเปลี่ยนชื่อเป็น วัดไทรทองใต้ แต่ประชาชนเรียกว่า วัดไทรใต้ เคยเป็นสำนักวิปัสสนามาก่อน และเมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่สองศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ได้ย้ายมาตั้งที่วัดไทรใต้เป็นการชั่วคราว มีพระประธานศักดิ์สิทธิ์ในอุโบสถเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะสมัยสุโขทัยตอนปลาย ทำด้วยทองสำริด หลวงพ่อดุสิต เป็นพระพุทธรูปที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และจะมีรูปหล่อหลวงปู่ทวด มีการหล่อขึ้นในปี พ.ศ.2506 ประดิษฐานอยู่ในวิหาร เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน

2.13 ศาลหลักเมืองนครสวรรค์

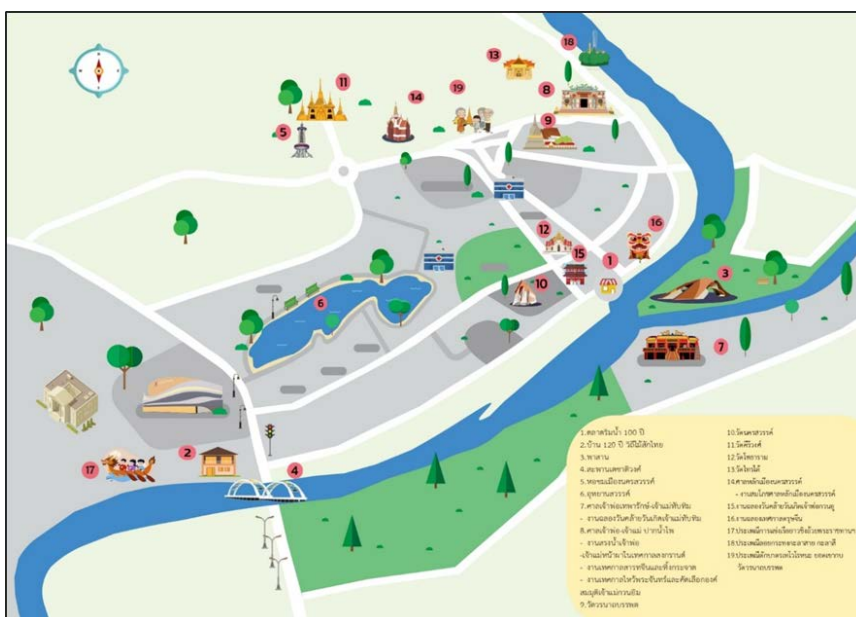
สร้างเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2516 โดยนายวิทยา เกษรเสาวภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดในสมัยนั้นเป็นผู้ขออนุญาตสร้างจากกระทรวงมหาดไทยและทำพิธียกเสาหลักเมืองขึ้นประดิษฐานเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2517 ศาลหลักเมืองเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวนครสวรรค์ ที่จะนิยมนำไหว้ขอพรเสริมหลักชัยให้ชีวิตกัน โดยในทุกๆ ปี จะมีการจัดงานสมโภชศาลหลักเมืองนครสวรรค์อย่างยิ่งใหญ่ เพื่อเฉลิมฉลองครบรอบปีของศาลหลักเมือง ส่วนบริเวณด้านหลังศาลหลักเมืองจังหวัดนครสวรรค์ ก็ยังเป็นที่ตั้งของ มณฑปด้านในก็จะประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมาย เช่น หอพระกษิติครรภมหาโพธิสัตว์เจ้า หอพระเจ้างามฟ้าพุทธา สลิตย หอองค์มหาเทพ และเทพเทวา หอภูมิเทวาพิทักษ์อุดมเขตต์ (ท่านเจ้าที่) และหอเทพปุษนิยสถาน เป็นต้น ให้ได้สักการะขอพร

3. ประเภทชุมชน

3.1 ตลาดริมน้ำ 100 ปี

เป็นตลาดเก่าแก่ที่มีอายุกว่า 100 ปี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เป็นท่าเทียบเรือ มีการค้าขายสินค้าทางน้ำ เช่น ข้าว ปลา ผลไม้ พืชผลทางการเกษตร ต่อมาได้รับการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม นับเป็นไฮไลต์ที่สำคัญที่อยู่กับเมืองปากน้ำโพมานานาน ภายในตลาดเต็มไปด้วยร้านค้ามีให้เลือกชมทั้งเสื้อผ้า เครื่องประดับ และร้านอาหารที่มีชื่อเสียงเรื่องความอร่อยอยู่จำนวนมาก โดยบรรยากาศจะเริ่มคึกคักและมีสีสันเมื่อยามพระอาทิตย์ตก

จากผลการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 24 แหล่ง เมื่อนำมาสร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการกำหนดสัดส่วนและขนาดในพื้นที่จริง พบว่าแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ โดยแสดงผลข้อมูลที่ระบุตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อกำหนดจุดและพิคัดในแผนที่ ประกอบด้วยจุดหลักทั้งสิ้น 24 จุด โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์
(ที่มา: วิรัช กาฬภักดิ์, 2566)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่องแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จากการศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 3 ประเภทได้แก่ 1) ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี 2) ประเภทประวัติศาสตร์ และ 3) ประเภทชุมชน รวมทั้งหมด 24 แหล่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤษณะ ดาราเรือง และคณะ (2566: 309) พบว่า พุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญของเมืองปากน้ำโพ มีจำนวน 7 หมวดประกอบด้วย 1) พื้นที่

วัฒนธรรม 2) สถาปัตยกรรม 3) โบราณสถาน ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ 4) โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ 5) ศิลปะการแสดง 6) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล และ 7) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล รวมทั้งสิ้น 46 แห่ง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์ (2566: 1021-1039) พบว่า มีทุนทางวัฒนธรรมอยู่มากมาย ได้แก่ โบราณสถาน ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ วัดถ้ำเขาจีนธีรประดิษฐ์ ท่าเรือบ้านเกาะนก บ้านพื้นถิ่นดั้งเดิม งานช่างฝีมือดั้งเดิม ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ กลุ่มช่างทำวาวดั้งเดิม ช่างวาดภาพ ช่างฝีมือดั้งเดิมงานร้อยลูกปัดสำหรับชุดมโนราห์ งานช่างฝีมือหัตถกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดง ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ หนังตะลุงวรวิทน้อย มาศแก้ว การแสดงมโนราห์ การแสดงระบำว่าวควายแนวชนบและแนวสตรีทแดนซ์ดนตรีไทย กีฬาภูมิปัญญาไทย เป็นทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ การแข่งขันว่าวขึ้นสูง แข่งขันว่าวสวยงาม ส่วนความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ได้แก่ แพทย์แผนไทยหมอเริม เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้สำหรับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมศูนย์ การเรียนรู้ดนตรีไทย กลุ่มประดิษฐ์ว่าวบ้านปลายชล โรงเรียนสตูลวิทยา

2. การจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปากน้ำโพ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยร่วมกับกลุ่มประชาชนในพื้นที่ ในการค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ การสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน และดำเนินการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการสำรวจพื้นที่บันทึกภาพถ่าย ภาพถ่าย 360 องศา วีดีโอ และพิกัดตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อนำข้อมูลไปสร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม ซึ่งกระบวนการจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงษ์ ทองก้อน และคณะ (2567: 1-21) ที่ทำการศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมนั้น ทำให้สามารถบันทึกทุนวัฒนธรรมที่สำคัญด้วยการกำหนดพิกัดของสถานที่เช่น วัด บ้านเรือน ด้วยแอปพลิเคชัน GPS MAP Camera และยังสามารถนำไปจัดเก็บชุดฐานข้อมูลองค์ความรู้แผนที่วัฒนธรรมอย่างเป็นระบบได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอินทรา ชาฮีร์และคณะ (2561: 198) ซึ่งผลของการศึกษานั้นก็สามารถบันทึกเรื่องราวทุนทางวัฒนธรรมด้วยระบบแผนที่วัฒนธรรมได้ด้วยเช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ ทั้ง 24 แหล่ง ล้วนแต่มีประเด็นทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแต่ละแหล่ง และมีวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ผสมผสานกันมายาวนานนับร้อยปี จนกลายเป็นวิถีชีวิตที่กลมกลืนกันอย่างลงตัว ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนและผู้สนใจ โดยการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการสร้างมูลค่าของแหล่งท่องเที่ยวโดยการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สามารถสร้างพลังเกาะเกี่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ และชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขานครสวรรค์ ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครสวรรค์ วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ ควรนำข้อมูลแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรม หรือ กิจกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์

1.2 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ นำข้อมูลแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไปใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจ และกระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อขยายผลการดำเนินงานจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัด

2.2 ควรมีการติดตามประเมินผลการศึกษาการนำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไปใช้ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างเครือข่ายและเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการชุมชนในพื้นที่อื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษณะ ดาราเรือง และคณะ. (2566). การจัดการทุนทางวัฒนธรรมเมืองปากน้ำโพ สู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดนครสวรรค์. **รายงานผลการวิจัย**. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.
- กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว. (2565). **แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว พ.ศ. 2566-2570**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dot.go.th/storage/กองพัฒนาบริการ/แผนกองฯ/QttfdpYXKOCrXLds1f5xJfseslXaXcpgu3q3oDnM.pdf>. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2566.
- เจตน์สฤษดิ์ สังข์พันธ์ และคณะ. (2566). แผนที่ทางวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า นครสโดยมาบังสการา. **การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14**. 19 พฤษภาคม 2566. 1021-1039. มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- จิตาวิรี์ สุขคร. (2562). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. **Journal of Sustainable Tourism Development**. 1(2): 1-7.
- วุฒิพงษ์ ทองก้อน และคณะ. (2567). การจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**. 19(1): 1-21.
- ศศิธร ไตรวินัส. (2554). การศึกษาเพื่อจัดทำแผนที่มรดกทางสถาปัตยกรรมชุมชนรักษะคลองบางพระจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สยามรัฐ. (2566). **สสว.เปิดข้อมูล-ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมาแรง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/464582>. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2566.

- สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2564). ข้อมูลสำคัญจังหวัดนครสวรรค์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://data.go.th/dataset.pdf>. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2566.
- อมรินทร์ทีวี. (2566). นทท.ต่างชาติถึง 90% ชอบเที่ยวแบบยั่งยืน สนใจวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.amarintv.com/spotlight/economy/detail/46793>. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566.
- อินทิรา ซาฮีร์และคณะ. (2561). การขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานผลการวิจัย. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.